

(*Überlegungen zur Geschichtsschreibung der Arbeiterbewegung*, 93—97). I on konstatira da »akademska historiografija« nije kadra da sagleda historijsku ulogu radničkog pokreta, pa previđa da taj pokret nema samo politički značaj, već da je prvenstveno socijalni i ekonomski fenomen, da bi zatim postao politička pojava i politička snaga. I on upozorava na nužnost interdisciplinarnog postupka, pozivajući se i na druge autore koji zastupaju isto mišljenje (E. H. Carr: »Što je povijest više sociologizirana, a sociologija više historijska, to bolje za obje nauke.«). U tom smislu, a kao primjer uspješnog pionirskog djela u Austriji, Stadler spominje studiju *Die Arbeitslosen von Marienthal* autorâ Jahoda, Lazarsfeld, Zeisel. Historičar radničkog pokreta naime, tvrdi autor, mora naći svoj put između dogmatičara, pragmatičara i apologeta, a tako obradena ta povijest doprinosi boljem razumijevanju modernoga industrijskog društva uopće. Kao što je nezamišljiva industrijska revolucija bez radnika, tako ni razvoj modernog društva nije moguć bez radnika koji »prihvata državu« u kojoj je posredstvom svojih sindikata izbio pravo da suodlučuje.

Na kraju autor povezuje jednu misao ministarke *Heribe Firmberg* sa smislom postojanja i rada Društva za povijest radničkog pokreta u Beču: »Što si naslijedio od predaka, osvoji da bi posjedovao.« A to je ona obaveza, spomenuta u prvom članku, koje su ovi pobornici interdisciplinarne obrade povijesti radničkog pokreta u Austriji — svjesni.

Branka Pribić

Savjetovanje u Mariboru: ETNOLOGIJA—POVIJEST

Marksistički centar pri Sveučilištu u Mariboru u suradnji sa *Zvezom zgodovinskih društev Slovenije*, te mariborskim *Pokrajinskim muzejom* i slovenskim *Etnološkim društvom* organizirali su u Mariboru 8. i 9. novembra 1984. Savjetovanje pod naslovom *Etnologija—Povijest*. Ta vrsta susreta nije prva. Poduzetni slovenski etnolozi ostvarili su takva savjetovanja već ranije sa slavistima, književnim kritičarima, arheolozima. Mariborsko savjetovanje bilo je raspoređeno u tri teme: I. Odnos (situacija) između historije, ostalih historijskih nauka i etnologije; II. Uslovi i oblici historijskog i etnološkog istraživanja NOB-a; III. Uslovi i oblici sudjelovanja povijesti, ostalih povijesnih nauka i etnologije pri istraživanju i prezentiranju slovenske kulturne povijesti.

Pozvana od Društva historičara Slovenije, autorica ove informacije dobila je dojam da Savjetovanje i pored izraženih triju tema nije imalo pretenzije formulirati neke zaključke, nego se interdisciplinarno »porazgovoriti«, ali na nivou priređenih referata i priređenih diskusija. Prisutni su bili sveučilišni profesori, naučni radnici raznih institucija (Institut za povijest radničkog pokreta, Slovenska akademija nauka, i dr.), kustosi, čini se, svih muzeja SRSI, te studenti. U dva prijepodneva i jedno poslijepodne teme i diskusije su se zgušnjavale, ali, povremeno, i prelazile od naučnih opservacija na realne profesionalne probleme i raščićavanja shvaćanja mlade i starije generacije muzealaca, pri čemu je, primjerice, od mladih pala primjedba da je etnološka

obrada u muzejima Slovenije često nedostatna, tj. da je etnos u eksponatima prisutan i vidljiv, ali kakav je logos? Bilo je govora o kulturnoj povijesti, tj. njenoj nužnosti, a i o potrebi uvođenja povijesti na studij etnologije; o mjestu etnologije u muzejima, te njenoj relaciji s kulturnom historijom; o nekim aspektima etnološkog istraživanja u NOB-u i socijalističkoj revoluciji u Sloveniji. Neki su naglašavali da predmet etnologije treba da budu »historijski zakoni života«, tj. život uvjetovan historijom, itd. Kako se vidi, raznim definicijama išlo se za osvjetljavanjem sukusa pojedinih struka i njihovih međusobnih odnosa u smislu komplementarnosti.

Historičari su došli do izražaja naročito prvog jutra. Svi su zastupali mišljenje da je interdisciplinarnost potrebna, da je taj problem u suštini *konstitucionalni*. Neki su se izjasnili za što manje ideološkog pritiska u novijoj povijesti. Jer slovenska historiografija, tek stotinu godina stara, nije mogla dati više rezultata, što ne znači da ne ide u susret novim i sveobuhvatnijim plodovima naučnoistraživačkog rada (*Dušan Nečak*). Zanimljiv je bio naglasak na tzv. *oralnoj povijesti*, tj. onome što se kod nas zove »memoarska građa«, ili »memoari«. Referat *F. Rozmana* nas je upoznao s time kako su austrijski historičari tu domenu ozbiljno shvatili, pa je postala »zdravo srečevanje in skupno torišče raziskovanja problemov zgodovinarjev, politologov, sociologov, kulturologov, etnologov in drugih«. U vezi s tim istaknut je i onaj način historiografske obrade svakodnevnoga života (kulture dnevnog života), koji je kod Francuza rezultirao poznatom serijom *La vie quotidienne*¹, ali ni ostali zapadnoevropski narodi u tome ne zaostaju. Ne nabrajajući naslove tih autora, koje umnoženi referat nudi, spominjem i vrlo živu diskusiju profesora Kremenška s Ljubljanskog sveučilišta koji je ustvrdio da treba »živeti z zgodovino«. Osnovna poruka ovog Savjetovanja bila bi da istraživanje svakog područja historije mora biti višedimenzionalno. To će se postići planiranim zajedničkim nacrtima i koordinacijom rada. Nadalje, struke se međusobno moraju uvažavati, a kritika samo u ime poštivanja vlastite struke, što je gotovo isto s kritikom »in mala fide« — neprihvatljiva je.

Iako se pojedini radovi, tj. knjige, nisu spominjale, neki mladi diskutant istakao je kao dobar primjer obrade logora iz drugoga svjetskog rata. I. Kovačevića, Bugarina G. Georgijeva i Slovenca Božidara Jezernika (*Boj za obstanek, Ljubljana, 1983*), jer tu nisu dati samo šturi podaci o broju i vremenu, nego i način smještaja i ishrane, odjeća, zdravstveno stanje, dnevni ritam, i dr.

Uveče prvog dana skup je posjetio Pokrajinski muzej. Dobro održavan, smješten je u dvorcu iz 18. st., a samo ime pokazuje da čuva predmete iz više područja. U foyeru jedne srednje škole *učenici* su priredili omanju izložbu faksimila nekih dokumenata koji se odnose na povijest Maribora, te starih razglednica s prelaza stoljeća s raznim vizurama grada, rijeke Drave i okolice. Skup se održavao u staroj gradskoj jezgri, a u zgradi Marksističkog centra, prostranoj arhitekturi koncipiranoj u više traktova, pa stoga neglomaznoj i oplemenjenoj velikim ostakljenim plohami. Valja odati priznanje i organizatoru, a i načinu rada: predsjedavajući se u Sloveniji zove moderator i ima aktivniju, rekla bih, i sadržajniju ulogu, nego kod nas.

Branka Pribić

¹ Upozoravam na to da je Georges Castellan obradio svakodnevni život u Srbiji u periodu 1815—1939. pod naslovom »La vie quotidienne en Serbie au seuil de l'indépendance«, Paris 1967.